

LANGE NASLEEP VAN BRAND IN AUGUSTUS 2003

Vitens treft tijdelijke voorzieningen na verontreiniging Twentekanaal

Afgelopen maand presenteerde Rijkswaterstaat een plan van aanpak om de waterhuishouding van het Twentekanaal zo snel mogelijk te normaliseren na de brand bij bandenfabriek Vredestein vorig jaar augustus. Uit de bodemonderzoeken en laboratoriumanalyses van januari en februari bleek dat de resterende vervuiling op de kanaalbodem (na sanering van het terrein van Vredestein in Enschede in december) geen gevaar meer vormt voor het ecologisch functioneren. De gehalten aan verontreinigende stoffen zijn voor Vitens echter nog niet acceptabel om er drinkwater uit te bereiden. Deze resterende verontreiniging in het kanaal kan met water worden verdund en weggespoeld. Het openstellen van de sluis is hiervoor noodzakelijk. Dit zal pas gebeuren wanneer Vitens alternatieve bronnen gereed heeft. Het crisisteam van Vitens heeft inmiddels het startsein gegeven voor de uitvoering van een aantal tijdelijke maatregelen die de watervoorziening voor Enschede en omgeving medio mei aanstaande moet veiligstellen.

Bij bandenfabriek Vredestein in Enschede brak op de avond van 22 augustus 2003 brand uit. Zwaar verontreinigde stoffen kwamen met grote hoeveelheden bluswater in het water van het derde pand van het Twentekanaal terecht. Direct na het uitbreken van de brand is Vitens gestopt met de inname van water uit het kanaal, dat het normaal gebruikt voor de drinkwaterproductie in Enschede. Uit analyses van watermonsters bleek dat het water met toxische stoffen als hexamethoxymethylmelanine (HMMM), hexamethylenetetramine, 2-mercaptobenzothiazole en zware metalen als zink vervuild te zijn.

De ernst van de situatie maakte het noodzakelijk direct een crisisteam op te richten met daarin vertegenwoordigers van onder andere Rijkswaterstaat, de gemeenten Enschede en Hengelo, Provincie Overijssel, Waterschap Regge en Dinkel en Vitens. Om te voorkomen dat de verontreiniging ook in andere delen van het Twentekanaal terecht zou komen, sloot Rijkswaterstaat direct na het uitbreken van de brand de sluis bij Hengelo af en kondigde een vaarverbod af.

Voorraad voor zes weken

Vitens beschikt voor dergelijke calamiteiten bij productielocatie Weerseloseweg in Enschede over een watervoorraad in bek-

kens, waarmee een periode van zes weken zonder inname te overbruggen is. Gezien de ernst van de verontreinigingen schatte Vitens direct in dat de drinkwaterlevering in Enschede in gevaar zou komen als ze niet zelf maatregelen nam. Het interne crisisteam van Vitens heeft hierop een aantal

Het Twentekanaal omvat drie sluisen en de havens van Enschede als eindpunt. Kritisch voor de winning is dat het een doodlopend kanaal betreft, waar slechts enkele kleine beken en waterlopen op uit komen, bij Enschede. Hierdoor is sprake van een beperkte wateraanvulling en doorspoelmogelijkheid. Dit maakt de situatie bij een calamiteit als Vredestein gecompliceerd. Van een natuurlijke verdunning bij calamiteiten of moedwillige lozingen is geen sprake. Het pand dient als geheel gesaneerd te worden. Dit brengt grote kosten met zich mee en het leidt tot een langdurig proces over aansprakelijkheid. Op dit moment bestaat nog geen duidelijkheid over het moment waarop het water uit het derde pand weer voldoet aan de kwaliteitseisen die Vitens stelt aan oppervlaktewater voor de drinkwatervoorziening.

acties ondernomen. In overleg met de Provincie Overijssel is de grondwateronttrekking van productielocaties in de omgeving van Enschede verhoogd om een deel van de productie van Enschede over te nemen. Zo kon een langere periode overbrugd worden met de watervoorraad in het calamiteitenbekken.

Noodleiding

Vervolgens is een bovengrondse noodleiding aangelegd vanaf het tijdelijke innamepunt in het tweede pand van het Twentekanaal (benedenstrooms bij de sluis in Hengelo). De noodleiding heeft een lengte

De sluis bij Hengelo, die een half jaar na de brand nog steeds afgesloten is.

Het tijdelijke innamepunt van drinkwater.

van drie km en een diameter van 500 mm. Rekening is gehouden met een maximale innamecapaciteit van 1.200 kubieke meter per uur. Tevens is een preventieve voorzuivering gerealiseerd in de vorm van een poederkooldosering.

Om de kwaliteit van het drinkwater te kunnen blijven garanderen, is Kiwa ingeschakeld om inzichtelijk te maken welke stoffen precies in het kanaal terecht zijn gekomen. Uit dit onderzoek kwam naar voren dat HMMM in de hoogste concentraties in het water aanwezig was. In totaal zijn circa 150 stoffen geanalyseerd die aan de calamiteit toegewezen konden worden.

Hieruit zijn er 14 als relevant benoemd en zijn drie stoffen wekelijks geanalyseerd. HMMM is als tracer beschouwd en met deze stof zijn adsorptietesten met poederkool uitgevoerd. Het besluit om poederkool te doseren is genomen om een extra barrière te hebben voor de organische verbindingen bij lekkage van water vanuit het derde naar het tweede pand en om de infiltratie van deze stoffen in de infiltratiepanden te beperken. De poederkooldosering is in de voorzuivering voor de vlokvorming opgesteld. De poederkool wordt bij de erop volgende flotatie-stap verwijderd.

De inmiddels genomen maatregelen nemen een deel van de productie van de installatie Weerseloseweg in Enschede (ongeveer vier miljoen kubieke meter per jaar) over. De tijdelijke voorzieningen bestaan uit het optimaliseren van de huidige infrastructuur en het aanvoeren van water uit andere bronnen, namelijk Haaksbergen en Duitsland. Met de Duitse waterbedrijven Nordhoner Versorgungs Betriebe (NVB) en Wasser- und Abwasser Zweckverband Niedergrafschaft (WAZ) gaat Vitens samenwerken. Dit is noodzakelijk om de leveringszekerheid op korte termijn veilig te stellen.

Rijkswaterstaat verwacht dat, afhankelijk van de hoeveelheid regen die gaat vallen, het nog minimaal een half jaar duurt voordat de waterkwaliteit van het Twentekanaal weer op het niveau van voor de brand is. Bij erg droog weer in de komende maanden kan het tot na de winter van 2005/2006 duren voordat die kwaliteit bereikt wordt.

De nooddinkwaterleiding.

